

درآمدی به اصول و روش ترجمه

www.ketab.ir

کاظم لطفی پور ساعدی

مرکز نشر دانشگاهی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز نشر دانشگاهی

درآمدی به اصول و روش ترجمه

تألیف کاظم لطفی‌پور ساعدی

9 789640 106365

www.ketab.ir

ویراستار: علی صلحجو
ناظر چاپ: حمیدرضا دمیرچی
مرکز نشر دانشگاهی
چاپ اول ۱۳۷۱
چاپ پانزدهم ۱۴۰۲
تیراژ ۵۰۰
چاپ و صحافی: واژه
تومان ۱۵۰۰۰۰

نشانی فروشگاه: خیابان انقلاب، روبه‌روی سینما سپیده، پاساژ خبیری، تلفن: ۶۶۴۰۸۸۹۱، ۶۶۴۱۰۶۸۶

فروش اینترنتی: www.iup.ac.ir

حق چاپ برای مرکز نشر دانشگاهی محفوظ است.

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

لطفی‌پور ساعدی، کاظم.

درآمدی به اصول و روش ترجمه / کاظم لطفی‌پور ساعدی. - تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۱.

چهارده، ۲۴۲ ص.: جدول، نمودار. - مرکز نشر دانشگاهی؛ ۶۳۶. زبان‌شناسی و زبان‌آموزی؛ ۱۵.

ISBN 978-964-01-0636-5

Kazem, Lotfipur Saedi

An Introduction to Principles of Translation: A discorsual Approach.

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

پشت جلد به انگلیسی

واژه‌نامه.

کتابنامه: ص. ۲۲۰ - [۲۱۶]: همچنین به صورت زیرنویس.

نمایه.

۱. ترجمه. ۲. زبان انگلیسی - ترجمه به زبان فارسی. الف. مرکز نشر دانشگاهی. ب. عنوان. ج. عنوان: اصول و روش ترجمه.

PIR ۲۸۹۴
۴فا/۰۴

*۷۱-۲۲۶۱

کتابخانه ملی ایران

فهرست

عنوان

مقدمه

فصل اول زبان شناسی ترجمه

صفحه

بازده

- ۱-۱ مقدمه ۱
- ۲-۱ مباحث عمده در زبان شناسی ۲
- ۱-۲-۱ آواشناسی و واج شناسی ۱
- ۲-۲-۱ تکواژ شناسی ۲
- ۳-۲-۱ نگاره شناسی ۳
- ۴-۲-۱ نحو ۴
- ۵-۲-۱ معنا شناسی ۵
- ۶-۲-۱ کنش زبانی ۶
- ۷-۲-۱ کاربرد شناسی ۷
- ۸-۲-۱ توانش و کنش زبانی ۸
- ۹-۲-۱ صحت دستوری و صحت کاربردی ۹
- ۱۰-۲-۱ توانش دستوری و توانش کاربردی ۱۰
- ۳-۱ ساختمان جمله ۳
- ۴-۱ نقشهای زبان ۴
- ۱-۴-۱ دیدگاه فلسفی ۱
- ۲-۴-۱ یاکو بسن ۲
- ۳-۴-۱ هالیدی ۳
- ۵-۱ انواع فاعل در جمله ۵
- ۶-۱ معنا و انواع آن ۶
- ۱-۶-۱ انواع معنا از دیدگاه لیچ ۱

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

تعاریف زیادی درباره فرایند ترجمه و نوشته‌های بسیاری در مورد وظایف مترجم و اصول و روشهای مختلف ترجمه عرضه شده است که همگی از «برقراری تعادل معنایی بین زبانهای مبدأ و مقصد»، «انتقال پیام نویسنده اصلی به زبان مقصد»، «رعایت امانت در پیام متن مبدأ» و نظایر اینها سخن به میان آورده‌اند ولی به ندرت مشاهده می‌شود که این سخنان از حد کلی‌گویی و توصیه‌های اخلاقی پا فراتر نهاده و درباره ماهیت فرایند ترجمه، روشهای رعایت امانت و حفظ تعادل معنایی بین زبانهای مبدأ و مقصد بحث کرده باشند. چه بسا وضع نابسامان ترجمه در حال حاضر، احساس بی‌تکلیفی علاقه‌مندان به فن ترجمه، وجود ترجمه‌های غیرمسئولانه، عدم انسجام برنامه‌های تدریس ترجمه و روشهای آن در دانشگاهها و در نتیجه وجود احساسی ملبس‌دی و یأس در دانشجویان رشته ترجمه همه و همه ناشی از یک سلسله علل^۱ باشند که وضع حاکم بر مطالعات ترجمه و ماهیت این مطالعات عمده‌ترین آنها به حساب می‌آید.

مطالعات ترجمه به حق در محدوده بررسی مقابله‌ای زبان‌شناسی کاربردی جای داده شده است، ولی درست به همان دلیل که بررسیهای مقابله‌ای بین زبانها نتوانسته معلم زبان خارجی را در امر زبان‌آموزی به‌طور مؤثریاری دهد، روشهایی که دست اندرکاران مطالعات ترجمه عرضه کرده‌اند نیز چندان کارساز نبوده است. این دلیل را می‌توان به‌طور عمده به ماهیت نظریه‌های زبان‌شناسی مقابله‌ای نسبت داد، بدین معنی که نظریه‌ها و چارچوبهای انتخاب شده برای بررسی مقابله‌ای زبانها جامع و فراگیر نبوده و با ماهیت بنیادی ارتباط زبانی انسانها و اصول حاکم بر آن تغایر داشته است. نگرشی مختصر به فرایند حرکت تکاملی روشها و نظریه‌های مختلف زبان‌شناسی که هر یک با نوآوری مخصوص به خود

۱. این علتها به‌طور عمده طی مصاحبه‌هایی که روزنامه اطلاعات (در شماره‌های سه‌شنبه‌ها از ۲۲ اردیبهشت تا ۱۶ تیرماه ۱۳۶۶) با چند تن از دست‌اندرکاران امور ترجمه و متفکرین و ادبا به عمل آورده مورد بررسی قرار گرفته است.

روشها و نظریه‌های ماقبل خود را ناکافی می‌داند حاکی از عدم تناسب بین این روشها و نظریه‌ها و ماهیت بنیادی ارتباط زبانی انسانهاست.

واضح است که روشی می‌تواند در مطالعه ساختمان زبان و فرایند ارتباطات زبانی بین انسانها موفق و عاری از تناقض باشد که به ماهیت تبادل پیام در این فرایند و منشأ پیدایش معنا و کلیه عوامل درون زبانی و برون زبانی حاکم بر آن توجه کند و سعی نماید اصول خودش را به کمک بررسی عینی این فرایندها و عوامل تنظیم کند و عینیت ببخشد. با توجه به آخرین یافته‌های مطالعات زبان شناسی چنین روشی عبارت است از سخن کاوی و متن کاوی که بر اساس آن معنا و پیام در زبان چیز پیش ساخته‌ای نیست که در ارتباطات زبانی توسط ساختارهای زبانی (دستور زبان و واژگان) بین انسانها رد و بدل شود بلکه چیزی است که در فرایند تعامل و کنش و واکنش کلیه عوامل حاکم بر موقعیت ارتباطی (عوامل درون زبانی و برون زبانی) متبلور می‌شود و چنین فرایندی به فرایند سخن معروف است. متن ساختارهای زبانی محصول چنین فرایندی را به مخاطب عرضه می‌کند که ترندها و روشهای متنی عرضه شده در آن به عوض اینکه معنا و پیام متکلم را به طور پیش ساخته به مخاطب عرضه بدارد، حامل اشارات و شاخصه‌ها است که به وسیله آنها مخاطب فرایند ادراکی خودش را برای دریافت يك پیام (که شاید متعادل بود) در دست مورد نظر متکلم باشد) به کار می‌اندازد.

اینجانب طی چند سال گذشته سعی کرده‌ام که فرایند ترجمه و شرایط حاکم بر تعادل ترجمه‌ای را در چارچوب نظریه سخن کاوی مورد مطالعه قرار بدهم که کتاب حاضر از این مطالعات نشأت می‌گیرد. فرایند ترجمه و وظایف مترجم بیشتر در رابطه با برقراری تعادل ترجمه‌ای تعریف و توصیف شده است. در این کتاب سعی شده است شرایط حاکم بر تعادل ترجمه‌ای مورد بررسی دقیق قرار بگیرد و تا آنجا که امکان دارد ضوابط ملموس و عینی در توصیف آن عرضه شود که امید است تا حدودی حق مطلب ادا شده باشد.

این کتاب از پنج فصل تشکیل شده است. در فصل اول که عنوان زبان شناسی ترجمه به خود گرفته است مفاهیم و مسائلی از زبان شناسی که مستقیم یا غیرمستقیم با ترجمه در ارتباط اند عرضه شده است. در فصل دوم تاریخچه مختصری از مطالعات ترجمه آمده و تعاریف مختلف ترجمه و انواع آن مورد بررسی و بحث قرار گرفته است. فصل سوم که فصل بنیادی و عرضه کننده اصول زیر بنایی کتاب حاضر است تعادل ترجمه‌ای و شرایط و اجزای آن را به طور مفصل بررسی می‌کند. فصل چهارم درباره مسائل مربوط به ترجمه انواع مختلف متن بحث می‌کند. به لحاظ اهمیت ترجمه متون ادبی و مسائل ناشی از الگوهای ویژه به کار رفته در آنها قسمت عمده این فصل به این نوع ترجمه اختصاص یافته است و در پایان

مسائل مربوط به ترجمه انواع دیگر متن از جمله متن علمی، مذهبی، مطبوعاتی، حقوقی و غیره به طور مختصر مورد بحث قرار گرفته است. فصل پایانی کتاب نیز مسائل و روشهای مربوط به آموزش ترجمه را همراه با نمونه‌هایی از تمرینات مربوط به آموزش اصول نظری و عملی این فن بررسی می‌کند. امید است این تلاش ناچیز که بالطبع عاری از کاستی و کمبود نیست مورد استفاده دانشجویان و علاقه‌مندان فن ترجمه قرار گیرد و در سایه راهنماییهای استادان محترم فن بهتر و کاملتر شود.

www.ketab.ir